List 9. **NOVICE** Tečaj XXXII.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold, za pol leta 2. gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 4. marca 1874.

Obseg: Za poskušnjo iz razglašene tarife okrajne cenilne komisije okolice Ljubljanske. — Kažipot županom ali drugim pooblastencem, kedar pridejo v pisarnico okrajne cenilne komisije pozvedovat, česar potrebujejo za reklamacije ali pritožbe. — O cenilnih zadevah še nekoliko. - Nekoliko o umetnem gnoju. (Dalje.) — Gospodarske skušnje. — Jugoslavensko slovstvo. — Spomini na deželni zbor Kranjski. (Dalje.) — Naši dopisi. — Novičar.

Národno-gospodarske stvari.

Za poskušnjo

iz razglašene tarife okrajne cenilne komisije okolice Ljubljanske.

Po cenilnem operatu je bila za njive sledeča sistema obdelovanja (gospodarstva) za I. razred nastavljena in v surovem (kosmatem) prihodku zaračunjena tako-le:

V letu:	Razmere nasejanja	Njiva 1. razreda ali klasa z vrsto pridelkov:		Pridelek na 1 oralu v letu vaganov	centov	Cena gld.	kr.	Denarni znesek za pridelek gld.	kr.
prvem	½	Pšenice	na 1 oralu	15	—	4	84	36	30
		Pšenične slame		—	23	—	50	5	75
	½	Ajde		10	—	2	50	12	50
		Ajdovice		—	8	—	25	1	—
	½	Prosa		24	—	2	50	30	—
		Prosene slame		—	26	—	50	6	50
drugem	½	Rži	na 1 oralu	16	—	3	12	24	96
		Ržene slame		—	24	—	50	6	—
	½	Repe		100	—	—	40	20	—
		Repnega perja		—	6	—	60	1	80
	½	Pšenice		15	—	4	48	36	30
		Pšenične slame		—	23	—	50	5	75
	½	Ajde		10	—	2	50	12	50
		Ajdovice		—	8	—	25	1	—
tretjem	½	Ječmena	na 1 oralu	18	—	2	55	22	95
		Ječmenove slame		—	17	—	50	4	25
	½	Korenja		80	—	—	—	20	—
		Korenjevega perja		—	6	—	—	1	50
	½	Rži		16	—	3	12	24	96
		Ržene slame		—	24	—	50	6	—
	½	Ajde		10	—	2	50	12	50
		Ajdovice		—	8	—	25	1	—
četrtem	½	Krompirja	na 1 oralu	90	—	1	5	47	25
	½	Turšice		25	—	3	5	38	12½
		Turšične slame		—	30	—	35	5	25
		Fižola		6	—	4	16	12	48
		Fižolove slame		—	6	—	50	1	50
petem	½	Rži	na 1 oralu	16	—	3	12	24	96
		Ržene slame		—	24	—	50	6	—
	½	Strnišne detelje		—	14	—	60	4	20
	¼	Krompirja		90	—	1	5	23	62½
	¼	Pšenice		15	—	4	84	18	15
		Pšenične slame		—	23	—	50	2	87½
	¼	Ajde		10	—	2	50	6	25
		Ajdovice		—	8	—	25	—	50
šestem	½	Detelje	na pol orala	—	60	—	90	27	—
	½	Ovsa		24	—	1	82	21	84
		Ovsene slame		—	24	—	50	6	—
6:539 gold. 52½ kr. = 89 gold. 92⅓ kot surov ali kosmat donesek na 1 oralu								539	52½

Po tem obdelovanji in odločenih 6 tekih let se mora pridelati:

Pšenice	$22^1/_2$ vaganov,	$34^1/_2$ centov slame		
Ajde	20 „	16 „	„	
Prosa	12 „	13 „	„	
Rží	24 „	36 „	„	
Ječmena	9 „	$8^1/_2$ „	„	
Turšice	$12^1/_2$ „	15 „	„	
Fižola	3 „	3 „	„	
Ovsa	12 „	12 „	„	
Skupaj	115 vagánov,	138 centov.		

Repe	50 vaganov,	6 centov perja,	
Korenja	40 „	3 cente	„
Krompirja	90 „	—	
Skupaj	180 vaganov,	9 centov perja.	

Strnišne detelje	7 centov
Deteljnega sená	30 „
Skupaj	37 centov.

Ako se ta skupni pridelek razdelí na letni tek, se dobí za eno leto

6 : 115 vaganov žita = ... $19\cdot^{17}/_{100}$ vaganov žita;
6 : 138 centov slame = ... 23 centov slame;
6 : 180 vaganov krompirja, repe, korenja = 30 vaganov;
6 : 9 centov repnega in koreninega perja = $1^1/_2$ centov;
6 : 37 centov detelje za klajo = ... $6\cdot^{17}/_{100}$ centov,

in če se razdelí ta skupni znesek na obdelani prostor $5^1/_2$ oralov, potem se dobí pridelek na 1 oralu njiv 1. razreda (klasa):

5·5 : 115 vaganov žita = ... $20^9/_{10}$ vaganov žita;
5·5 : 138 centov žitne slame = ... $25^9/_{100}$ centov slame;
5·5 : 180 vaganov krompirja in repe = . . $32^{72}/_{100}$ vaganov;
5·5 : 9 centov krompirja in repnega perja = $1^{63}/_{100}$ centov perja;
5·5 : 37 centov detelje = ... $6^{73}/_{100}$ centov detelje,

ali na mernike zračunjeno dá 1 oral v 1. razredu njiv (v cenilnem okraju Ljubljanske okolice) na leto:

žita . . . . . $41^8/_{10}$ mernikov,
slame . . . . . $25^9/_{100}$ centov,
krompirja, repe, korenja $32\cdot^{72}/_{100}$ mernikov,
perja . . . . . $1\cdot^{63}/_{100}$ centov,
detelje . . . . . $6\cdot^{73}/_{100}$ centov.

To so številke, ki so se sprejele za podlago tarifam. Ali se pa v enem letu in na enem oralu toliko pridela kjer koli v celem našem cesarstvu, to naj vsak sam sebi pove. Cela ta umetna sestava pridelkov ni v nikakoršni primeri s pravimi razmerami tukajšnje zemlje, še manj pa se vjema s §§. 19, 28 in 29 postave od 24. maja leta 1869. Toliko pridelka v enem letu iz njive izmolsti, bilo bi pravo roparsko gospodarstvo na polji našem, kakoršnega pa na Kranjskem do zdaj še nikjer ni.

V vrsti pridelkov četrtega leta stoji tudi turšica na poloralu med pridelki. To je napačno, ker se turšica v tem cenilnem okraju po splošni navadi ne sadi, kakor zahteva §. 29; vračunila se je zarad visokega doneska. Zavoljo tega se mora tedaj zoper turšico odločno po postavi protestirati.

Na 1 oral deteljšča je računjenih 74 centov suhe detelje pridelka. To je veliko veliko previsoko, ravno tako pre napet je pridelek 20 mernikov ajde vsako leto na enem oralu, kajti znano je, da je od ajde v tem cenilnem okraju v 5 do 6 letih komaj enkrat dober pridelek. Tudi krompirja po 90 vaganov ali 90 centov na oral je preveč računjeno. Ne le gnjiloba krompirja, ampak tudi vremenske razmere ne pripuste, da bi se smel pridelek počez tako visoko računati. Ravno tako se je pridelek repe, korenja in prosa počez previsoko cenil. Toliki pridelki se pri nas nikakor ne smejo jemati za mero pri odmerjenju davkov, ker niso stalni in so v nasprotji „s srednjim čistim prihodkom“, ki bi se bil imel za vsak dobrôtni razred po §§. 19 izvedeti.

Za mah (močvirje), ki toliko zemlje cenilnega okraja obsega, se nam zdi, kakor da bi se bil §. 27 postave popolnoma v nemar puščal. To pa je tem bolj občutljivo, ker se s cenilnim okrajem ni strogo po §. 17 postave ravnalo, marveč vse se v en koš skup vrglo. Občine v takem položaji še reklamirati ne morejo, ker je tarifni nastavek le za 1. dobrôtni razred preračunjen, za druge tarife pa nimajo podlage.

Ves cenilni akt je nemšk, pritoževalci vsi Slovenci, cenilni poročevalec je davkar in ne strokovnjak, toraj ne vajen cenilnega posla, in tako se ljudje v temi lové, pa si ne vedó pomagati. Od deželne komisije sta na tarifi podpisana dva po vladi voljena uda, eden izmed nju tudi vpokojen davkar. Ali poznata deželo tako dobro, kakor jima je neobhodno potrebno, če hočeta delati tarife za celo deželo, tega ne vemo. Potovalo se skoro ni ali le po nekaterih krajih.

V tarifo sprejete cene žita so prepisane iz napačnega zapisnika cene na trgu Ljubljanskem, toraj niso nikakor one navadne cene, katere je komisija po skoro triletnem trudu v smislu §. 24. postave določila; tedaj tudi ta faktor ni pravičen.

Paziti je tedaj treba na to, ali se ne nahajajo tudi pri drugih cenilnih komisijah enake pomanjklivosti.

En reklamant.

Kažipot županom ali drugim pooblastencem,

kedar pridejo v pisarnico okrajne cenilne komisije pozvedovat, česar potrebujejo za reklamacije ali pritožbe.

„Novice“ so bile od več straní naprošene, naj vrh tolikih koristnih podukov, ki so jih kmetom že dale o zadevah novega zemljiškega davka, jim prav domače še tudi to povedó: kako naj župan ali tisti, komur on ali soseska to reč izročí, postopa, da pride do tistih podlag, na katere se morajo pritožbe (reklamacije) zoper tarife okrajnim cenilnim komisijam do konca tega meseca vložiti.

Po posvetovanji z g. Fr. Šolmajer-om, ki je popolnomo izveden in dejansko skušen v postavi od 24. maja 1869. leta, *) damo tedaj županom ali drugim, katerim soseska to reč izroči, sledeči kažipot:

Že v prejšnjih listih so „Novice“ povedale, da *prva pot*, ki naj jo v tej zadevi župan ali kak drug pooblastenec namesti njega stori, je v *kancelijo okrajne cenilne komisije*. Tukaj mora zvedeti na drobno, *kako* je taksirana njegova občina ali soseska; tú dobí podlago za pritožbo.

*) Kdor želí celo to postavo v slovenskem jeziku od političnega društva „Slovenija“ izdano imeti, naj se obrne do vredništva „Novic“, dobí jo brez plačila. Vred.

Al žalibog! vse v tej kanceliji je nemško pisano. Župan ali kdo drug, kdor tedaj dobro, in to še prav dobro nemško ne zná, stojí kakor zajec pri bobnu! Ne more si pomagati. Tù se jasno ko beli dan vidí velika krivica, da ni naš deželni, to je, slovenski jezik v kancelijska pisma vpeljan. Slovenski davek se tirja od naših ljudí pri davkariji, slovenski jezik pa ne veljá v tej kanceliji! C. kr. deželna vlada je sama pripoznala to napako, in ko je unidan razglasila tarife deželne cenilne komisije, razglasila jih je nemško in slovensko.

Al zdaj je stvar taka, vsa pisma so nemška, tedaj mora si soseska poiskati človeka, ki nemško zná, pa vrh tega je tudi v kmetijskih zadevah izveden (če ni drugače gosp. duhovnika svoje fare); vsak pisač ni za to važno delo.

No, kaj pa naj ta, ki v kancelijo gré, ondi od gospoda referenta zahteva?

To-le naj zahteva, da se mu pokaže:

1. V kateri cenitni okraj (Classificationsdistrikt) spada naša soseska?

Referent mu mora to povedati po §. 17. dotične postave.

2. Po kakošnih v njihovem okraji navadnih cenah (Normalpreis) je okrajna cenilna komisija rajtala pri tarifovanji surove doneske (Bruttoertrag) zemljišča in pa stroške pri obdelovanji?

To mora referent povedati po §§. 22. in 24.

3. Katere vrste po dobroti zemlje (Bonitätsclassen) so se v naši občini naredile za njive, katere so za travnike, vrte, nograde, pašnike, gozde, planine, bajarje?

4. V katero dobrotno vrsto spada v naši soseski največ zemljišč (Hauptflächen)? in koliko oralov na priliko znaša vsak tak part?

Po §. 19. mora to povedati.

5. Katera zemljišča je za izgledna zemljišča (Mustergründe) v naših vrstah in v tistih zemljiščih, ki jih je pri nas največ, popotna komisija postavila?

To mora povedati po §. 28.

6. Dajte si pokazati, kako so rajtali razglašene tarife za vse sorte posestev in za vse vrste? (§§. 25. 26. postave, in §. 31. „navoda"). Od tega si vzemite natančen prepis, celó z imeni, ki so podpisana, in dnevom, ko je bil ta račun narejen.

7. Dajte si pokazati, s čem so se razglašene tarife podpirale? (§§. 26., 27., 29.).

Kar je rečeno bilo v točki 1., 3., 4. in 5., to zaznamovajte si prav z besedami referentovimi, — kar je pa rečeno v točki 2., 6., 7., to si prepišite vse. To veljá za vse okraje cele naše dežele.

Pritožniki cenilnega okraja okolice Ljubljanske in Kamniške naj pa še prašajo:

8) katero številko in kateri dan kaže zapisnik tiste seje, ko je bil cenilni okraj v tri vrstilne okraje razdeljen, in kateri dan kaže tisti zapisnik, v katerem je bil ta cenilni okraj le v en vrstilni okraj stisnjen? Če bi bilo prvo obveljalo, imeli bi 24 razredov na razpolaganje, zdaj po drugem imate jih k večemu le 8 za vsak pridelek.

9. Kolikošni stanovitni stroški za obdelovanje enega orala in za eno leto so se zaračunali na Ljubljanskem močvirju (mahu), ki meri 35.000 oralov? — Tukaj si prepišite ne le številke, ampak vse to, s čemur so se zagovarjale številke. —

Gospodarji! če imate vse tukaj imenovane pripomočke, potem še le veste, zoper česa in kako imate reklamirati (pritožiti se), ali namreč so surovi doneski zemljišč previsoko, stroški obdelovanja pa prenizko cenjeni, — ali so domače vaše cene (Normalpreise) žita, sená, detelje, slame previsoke postavljene za leta 1855 do 1869 (ne pa za današnje), — ali se je premalo gnojá v račun vzelo itd. itd.

Gospodarski tečaj (Wirthschaftskurs) je večidel napačen, doneski pridelkov više cenjeni kakor so bili od leta 1855 do 1869. Tako na priliko v okraji Kamniškem in Ljubljanskem stojí zapisano, da na 1 oralu (johu) njive se pridela 74 centov suhe detelje (deteljnega sená). Menda je polovica tega prava.

O cenilnih zadevah še nekoliko. *)

Postava za vredenje zemljiščnega davka določuje v §. 31, da imajo deželne cenilne komisije odobrene cenilne tarife s podlagami vred poslati okrajnim cenilnim komisijam tistih deželá, s katerimi se mejijo (konfinjajo), v razgled taistim, ki jih zadevajo, da morejo zoper nje o pravem času ugovarjati.

Mi mislimo, da je tudi za nas še le sedaj nastopil čas ugovorov zoper tarife sosednih deželá, in kako bili bi tudi prej ugovarjati mogli, ko nam še domače tarife niso znane bile? — ako smo o tem krivih misli, naj bi se stvar od sl. deželne cenilne komisije pojasniti blagovolila, pa tudi naj bi se objavilo, ali se morajo ugovori zoper omenjene tarife naravnost pri dotičnih komisijah, ali pa se smejo tudi pri domači okrajni cenilni komisiji oddati?

Prosimo o tem pojasnila.

Nekoliko o umetnem gnoju.

Spisal Fr. Kuralt.

(Dalje.)

Gledé na to, da pri kolobaranju hlevski gnoj in mešanec ne zadostujeta niti v množini niti v rudninskih rastlinskih delih, — gledé na to, da frišni hlevski gnoj v prvem letu le malo živeža daje rastlinam in tako pridelek manjša, — gledé na to, da je v slabih letih malo slame in zrnja, tedaj tudi malo gnoja, — gledé na to, da kužna bolezen pobere včasih gospodarju vso živino, ter si tako ne more preskrbeti potrebnega gnoja, — gledé na vse to more v takih slučajih poljedelec samo s pomočjo umetnega gnoja zemlji povrniti to, kar so jej rastline, odvzele in si tako obilni pridelek zagotoviti.

Važnost umetnega gnoja spoznali so Francozi že zdavno; minitser poljedelstva je l. 1867 naznanil, da se je tisto leto čez 500 milijonov metr. centov umetnega gnoja porabilo. Še več ga pa Angleži porabijo; po računu Andersonovem ga porabijo oni vsako leto za poljedelstvo za 29 miljonov 435.000 tolarjev. Zatoraj pa tudi blagostanje ni zaostalo in dr. Liebig pravi, da od onega časa, kar so Angleži počeli umetni gnoj rabiti, se je žito in meso v pridelku ravno toliko pomnožilo, kakor da bi se bila vsa rodovitno zemlja Angleške za peti del pomnožila. Tudi nemški poljedelci nam mnogo pripovedujejo po skušnjah svojih o koristi umetnega gnoja.

No, kaj pa je umetni gnoj? bo marsikdo prašal. Umetni gnoj je snova iz različnih človeških in živalskih odpadkov, ali pa iz krvi, rogov, kosti, mesa, in različnih rud. Vse te stvari se na umetni način v renju podvržejo, ter potem imajo mnogo gnjilca, fosforove ki-

*) Na 1. strani leve polovice zadnjih „Novic" v 10. vrsti naj se namesti: „ki najmanj tretjino davka plačujejo", bere: „najmanj šesti del davka plačujejo, in pa veliki posestniki, ki so sami za-se, in od soseske ločeni."

*

seline in drugih redilnih stvari, ki se v zemlji hitro razkrojijo in rastline hranijo.

Najboljši je perugvano (tičji gnoj*). On ima največ gnjilca v sebi, se najpopred razkroji in rastline hrani. Že prvo leto oddá on 60 odstotkov svojih delov rastlinam za hrano. En cent gvana je toliko vreden kakor 75 centov hlevskega gnoja. Rastline postanejo po njim krepke in žetev obilna. Samega rabiti vendar ne bi bilo dobro. K početku, ko se je ta gnoj počel rabiti, naredili so na Saksonskem tako imenovana „gvanska gospodarstva". Pridelano zrnje so s slamo vred prodali, ter zopet gvana kupili in ž njim polje gnojili. S početka bili so pridelki neizrečeno veliki, al kmalu je zemlja počela pešati. Zemlji namreč pomanjkovalo je rudninskih delov rastlinske hrane, katerih pa gvano nima mnogo v sebi. Gnojiti so počeli zemljo s fosforovimi solmi, in tako so zemljo zopet zboljšali. Ravno tako bilo je tudi na Angleškem. Tudi tam je bil gvano s početka sam vpotreben prav dober, kasneje je pa zemlji zmanjkalo rudninske hrane in upotrebiti so morali zato košene moke in fosforita. Zato naj se gvano meša z drugim gnojem, kateri ima mnogo rudninske hrane, in tak gnoj je najboljši superfosfat. Dr. Liebig pravi: „Brez fosfora ni zrna". Ako primanjkuje zemlji kali-ja (pepelika), vpotrebi naj se pepel ali pepelikova sol. (Kon. prih.)

*) Gvano je tičjek in to od morskih tičev; že 1828. leta so ga kemikarji preiskovali in v njem našli: scavnično kislino, deloma z amonjakom in potašeljnom sklenjeno, — nekoliko fosforne in celó malo solne kisline, — potašeljna in amonjaka, malo mastne tvarine in železastega peska.

Od klanja goveje živine,

kakošno je zdaj in kakošno naj bode vprihodnje.

Ena najvažnejših obrtnij je gotovo mesarija ali klanje goveje živine.

Meso je najvažnejši živež človeški, katerega se vsak dan na tisoče in tisoče centov porabi, a vendar se mesarji, in menda po pravici, pritožujejo, da za svoje trudapolno delo imajo premalo ali celó nič dobička, občinstvo pa se spet pritožuje, da je meso predrago. Tako je zmirom krič na tej in uni strani. Zato tako važna narodno-gospodarska obrtnija, kakor je mesarija, gotovo zasluži, da se v resen pretres vzame.

Dosihmal je navada zeló po vsem svetu, da mesar vola ali kravo tako kolje, da ga na vrv priveže, najpopred s sekiro po glavi tako dolgo bije, da omamljen pade, potem mu pa velike žile prereže in naposled skoči na živino in jo še z nogami tlači, da jej, kolikor mogoče, veliko krví iz trupla spravi. Mesar se tako krví bojí, kakor da bi krí bila strup.

Kri navadno v vodo steče, ali če jo mesar vjame, mu tako malo vrže, da ni skoraj nič vredna.

Goveja živina ima osmi del krví svoje teže (pitana ali debela živina ima manj krvi kakor pa kumerna), tedaj se pri klanju okoli 30 do 50 funtov krvi zgubí. Po takem mesar pri enem govedu na krvi 10 do 15 gld. zavrže. Če mesar vsak dan le enega vola pobije, ima na leto in dan čez 2000 gold. gotove zgube, zakaj? — zato, ker je on tudi kri kupil, ko je vola kupil, al prodal je ni!

Zakaj pa mesar živino kolje tako, da kri stran meče? Jaz ne vem druzega odgovora, kakor tega, da je to stara, od Abrahamovih časov navadna šega, in ker drugače ne zná.

Kaj pa je kri, da se je mesar tako bojí, da je ne bi kaj v truplu ostalo? — Kri je najboljša redivna stvar, ravno iz nje se dela mesó; zakaj bi tedaj ne bila za vžitek? Ali mar krvave klobase niso dobre? Tisti deli, kateri nimajo prav nič krvi, kakor kite, vezki, kože, hrustanci itd. niso niti okusni niti redivni.

Glavni vzrok tedaj, da mesar nobenega posebnega dobička ali da včasi še zgubo ima, je edini ta, da on krví tako ne prodá kakor mesó, to je, ker on krví z mesom vred ne prodá.

Mesarji! jaz vam to skrivnost očitno razodenem, da ne bote več zgube imeli, temuč vsako leto gotovo več tisoč goldinarjev dobička, ako začnete živino tako klati, da ne bode nič krvi zgubila.

To pa naj se tako-le dela: v zatilnik med prvi vratni vrtanec in vrhglavno kost naj se zabode špičast nož tako globoko, da zbode hrbtni mozeg. Živina se v tistem trenutku zgrudi mrtva na tla brez krví in brez živinske martre.

Mrtva živina naj se pusti potem, da se ohladí, in kri se bode v žilah strdila tako, da se bode mogla z mesom vred rezati in prodajati. Mesar bode potem vsaj 30 do 50 funtov težjega vola prodal in bode od 10 do 15 gold. več za meso dobil. Pa tudi občinstvu bode lahko po nižji ceni ga prodajal. To, mislim, da je istina; al tudi to mislim, da je resnica, da ljudstvo, ako kri ostane v žilah, dobí boljše, bolj redivno in bolj okusno meso.

Ugovarjati se mi utegne, da meso bode bolj rdeče, da ne bode tako lepo belo, kakor je zdaj; kuharice ga ne bodo hotele kupovati, da poleti ob gorkejem času bode takošno meso rado začelo gnjiti itd.

Tem ugovorom odgovarjam, da niso veljavni, kajti mesarji kakor kuharice ne poznajo nobenega druzega mesa kakor takošnega, kakoršnega so od starodavnih časov do zdaj mesarji prodavali in kuharice kuhale. To je le staro kopito in druzega nič!

Poglejmo zajce, srne, jelene in drugo žival, katero lovci vstrelijo ali drugi pobijejo; ta žival skor nič krví ne zgubí. Ali ni takošno meso lepo, okusno in tečno? ali ga kuharice ne kuhajo in pečejo rade? Ako je pri divji živini dobro, zakaj bi pri goveji živini ne bilo? Ali mislite, da je mesar od kod ta patent dobil, da pri vsmrtenju živine kri stran meče? ali mislite, da samo kri je tista reč, ki je človek vživati ne sme?

O gorkih časih se tako mora vsako meso v ledenice dajati, ker meso je še le potem dobro in okusno, ako ene 3 dni na hladnem visi, da tako obleží. Meso koj po klanji ni zdravo in tudi ni okusno.

Da bi se pa to novo klanje za navadno vpeljalo, je potreba, da gosposke najpopred dadó očitne skušnje narediti, takošno meso, kjer je kri v žilah ostala, med ljudstvo v poskušnjo brezplačno razdeliti in po potrjenih skušnjah postavno zapovedati, kako naj mesar živino vsmrti, da ne bode en mesar tako, drug drugač ravnal in da trmoglavne kuharice ne bodo imele priložnosti si mesa izbirati.

Ta reč je gotovo iz javnih obzirov silno važna, zato prosim, naj jo izvedenci v pretres vzamejo, kajti več glav več vé, in nam svoje misli in pomislike po „Novicah" naznanijo.

V Ljubljani 23. svečana 1874.

P. Skalè,
učenik živinozdravilstva in mestni mesoogledník.

Gospodarske skušnje.

* *Dobra molzna krava se po repu pozna.* — Švajcarski gospodarji, kedar kupujejo krave za molzo, gledajo posebno na rep. Ako je rep koj iz početka, ko izhaja iz hrbta, debel in tako kratek, da komaj do kolen sega, jim je to znamenje slabe mlekarice; čem

bolj pa je rep od zgoraj tenak in čem dalje seže čez kolena, tem bolja je mlekarica.

* *Petroleum za mlinarje.* — Iz Ogerske Sobotice piše neki mlinar „Obzoru“ tako-le: Očiščen petroleum ima po skušnjah to čudno moč, da, če se vriba v suh les, ki ima ležati v vodi ali čez katerega voda teče, ne pušča v-se vode, pa se na njem tudi led ne napravi. Na ta način dala bi se od leda zavarovati mlinska kolesa, žlebovi, čolni in vse, kar je v vodi. Poskusite mlinarji! petroleum ni tako drag.

„Pučki Prij.“

* *Da seme vsejano hitreje kalí*, priporoča gosp. Nowotny v „Gartenfreundu“, namakati ga v vodi, okisani s solno kislino. V en bokal vode vlije 30 do 36 kapljic solne kisline; če je zrnje prav trdo, pa vlije tudi do 56 kapljic. V tej razstoplini pušča zrnje 6, če je prav trdo, do 12 ur. Potem nemudoma poseje namočeno seme. Nekatera semena tako pozno kalé, da vže obupajo poljedelci in preorjejo setev, ter obdolžujejo prodajalca, da jim je gluho seme poslal. S takim namakanjem doseže g. Nowotny najlepše vspehe. Seme divje rože potrebuje navadno 2 leti, da kali, on pa z namakanjem v omenjeni razstoplini doseže, da jeseni posejano seme vže v prihodnji spomladi kalí.

Spomini na deželni zbor Kranjski.

Obravnava o zalogi slovenskih šolskih knjig.

(Dalje.)

Za dr. Costo je govoril dr. Zarnik. Ker je že dr. Costa tehtno pretresel vse Dežmanove ugovore, omenimo le, kako je utrakvizem (združeni slovenski in nemški jezik) v srednjih šolah branil proti ugovoru Dežmanovemu. Rekel je, da gosp. Dežman pravi, da poskušnje, katere smo imeli na slovenskih gimnazijah, ali prav za prav z nekolikimi slovenskimi razredi z utrakvizmom, se niso dobro izkazale, nego da se je videlo, da s tem ne gré. Kolikor se jaz spominjam, sem bral v slovenskih časnikih na tanko razloženo, da so se na slovenskih gimnazijah, v slovenskih razredih, posebno v Kranji, leto za letom učenci množili, naraščali, med tem, ko je na Ljubljanski gimnaziji, ker je nemška, število učencev nazaj šlo od leta do leta. Jaz ne bom rekel, da je tega morebiti ravno slovenski jezik kriv, če je na Gorenskem število učencev naraščalo, al vendar, če učenci primerno naraščajo na slovenskih gimnazijah, na nemških pa se vsako leto število zmanjšuje, gotovo slovenski jezik kriv ne more biti po tem takem, ko so ga odpravili z navajanjem tega vzroka, da zavoljo njega ta gimnazija ne prosperira. Kar se pa tiče raporta ali „berichta“ ravnatelja Kranjske gimnazije, je gospod dr. Costa prav dobro omenil, da ta mož je nemški Pemec, ki našega jezika ne razume. (Dežman: ga zna! zna!) Ako ga pa zna, bom kaj druzega omenil. Moram reči, da med uradniki in učitelji — kajti na zadnje je ta tudi uradnik, ker jih vlada plačuje, postavlja in odstavlja — je jako malo tako značajnih mož, da bi take „berichte“ ministerstvu dajali, kateri ne bi bili ministerstvu ugodni. Ako bi bil slovanski minister nauka, potem bi „berichti“ takih gimnazijalnih ravnateljev vse drugo lice imeli; ker pa je zdaj Stremayr minister, je tem gospodom le za to, da od stopinje do stopinje kviško stopajo, druzega nič. To je stališče „berichtov“ proizišlih od gimnazijalnih ravnateljev. — Kar se tiče utrakvističnega poduka, moram se strinjati z dr. Costo, da tukaj ne more reči „Fachmann“, ali je dober ali ne; al en faktum vam bodem navel, kateri gotovo za utrakvistični poduk govorí. Gospôda moja! ko se je Alzasija in Lorena popolnoma odtrgala od Francoske in postala Pruska „unmittelbares Reichsland“, se je tam nemški jezik uvel v srednje šole v tako imenovanih licejih. Jaz sem bral postavo leta 1871., ki je „deutsches Reichsgesetz“ s podpisom ministra Müllerja, ki je bil v Berolinu predhodnik Falkov, in s podpisom Bismarka. S to postavo se je uvel utrakvistični poduk v vse srednje šole in podučuje se tam polovica predmetov francoski in polovica nemški. To je „deutsches Reichsgesetz!“ To so napravili možje, kateri so gotovo „Fachmänner“ in nam dajo moralični izgled tem bolj, ker je Bismark, prvi državnik Nemčije, sam za utrakvizem. Ako imamo tak faktum pred seboj, potem se ne more obsojati utrakvizem, ampak potrebno je, da se ga poprimemo.

Za dr. Zarnikom poprime poslanec Dežman besedo in proti dr. Zarniku skuša zagovarjati „berichte“ šolskih ravnateljev.

Njemu odgovarja spet dr. Costa in pravi: „Temu nasproti, kar je gosp. Dežman zdaj rekel, moram konstatirati, da je poročilo ravnateljstva Kranjske gimnazije izšlo 1871. leta, in če ravnatelj zdaj nekaj slovenskega ume, kar mu ne bodem odrekal, je vendar gotovo to, da 1871. l. razen nekaj malo besed ni znal slovenskega jezika, kakor sem trdil. Tega mi gospod Dežman ne more ovreči. To pa tudi nobena nečast njemu ni, ker se ni sam imenoval za ravnatelja Kranjske gimnazije, temveč minister ga je imenoval. In da se prej ni gledalo na to, ali je kdo zmožen slovenskega jezika ali ne, to nam kaže vsakdanje življenje, imeli smo na Kranjski gimnaziji v tej dobi, v kateri je bil slovenski jezik izključivno učni jezik, učitelja, ki je bil letos potrjen za profesorja in ki niti tistokrat ni znal niti danes ne zna slovenske besedice. Tedaj ni to nič nečastitega; gotovo je on moral poročati, če je nalog dobil. On je tako poročal, kakor je vedel, in poročal je slabo, ker je le malo ali nič vedel od slovenskega jezika. — Drugo, kar je g. Dežman rekel, braneč „berichte“, je, da smo danes na taki stopinji, da ni treba gledati na ministerstvo, da vsak uradnik ali profesor poroča po svojem prepričanji. Temu nasproti hočem le omeniti, da ni davno, kar sta dva slovenska učitelja v Mariboru celó svoji službi izgubila. Prvi je bil prestavljen v nemško deželo, ker je bil najboljši slovenski učitelj; zahteval je celó disciplinarna preiskavo, ali ni se mu dovolila. Reklo se mu je: „ti si odstavljen, če ne greš“, in tako je moral iti drugam. Drugi je bil v bolj srečnem materijalnem položaji in je rekel: „jaz izstopim.“ Še nekaj druzega — imena nočem imenovati — vem, namreč, da je neki Slovenec se predlagal v vseh stopinjah za neko profesuro na Slovenskem, kateri se nikdar mešal ni v kako politično stvar, ampak bil je popolnoma miren Slovenec in je bil kot znan izvrsten učitelj nasvetovan enoglasno, al od ministerstva ni dobil službe zarad tega, da se mesto ohrani kakemu nemškemu profesorju.

Za dr. Costo je govoril še poročevalec dr. Bleiweis. Obrnil se je tudi on posebno na brambo utrakvizma proti Dežmanu in med drugim rekel: Gosp. Dežman je v obširnem govoru zagovarjal tisto stališče, katerega sem jaz vajen od leta 1861, od kar imam čast, v tem zboru biti, a zmirom ga od te (desne) straní slišati. Utrakvizem po njegovem mnenji ne veljá nič. Gospoda dr. Costa in dr. Zarnik sta mu že dokazala, da to ni res, in dr. Zarnik je segel celó v daljno deželo, v „velike omike“ deželo, in kazal, da je ondi utrakvizem vpeljan. Jaz pa mislim, zakaj bomo iz domovine tako daleč segali; ostanimo pri nas domá, in pogledimo le malo let nazaj. Ali ni bil utrakvizem ta čas, ko smo mi v gimnazijo in filozofijo hodili, zastopan

po jeziku nemškem in latinskem? Kdo ga je takrat grajal, kdo ga takrat preganjal? In jaz mislim, da smo vendar se precej dobro nemški in latinski naučili! Dandanes pa se nekaj druzega godí. Ali gospodje vi na desni ne silite nemščine v ljudske slovenske šole? Al ni to utrakvizem? popolnoma utrakvizem? Tu je dober, tu sem ga hočete s silo dobiti, iz srednjih šol pa ga siloma preganjate! Tam nemški jezik v šolo silite, tukaj slovenski jezik preganjate iz nje! Utrakvizem za bistre slovenske glave ni nobena težava. Ako pogledamo okoli nas, ki v srednjih šolah kar nič slovenskega slišali nismo, vidimo vendar, da so nekateri se precej dobro naučili slovenskega jezika, in mi v tej zbornici imamo celó dva čislana pesnika med nami: gosp. Dežmana in gosp. dr. Razlaga, ki sta se slovenskega celó tako naučila, da sta zlagala sloveče pesmi! (Veselost.) Tedaj vse to, kar se utrakvizmu ugovarja, je po djanskih skušnjah čisto prazna reč; naj se raji kar naravnost reče: „Mi nočemo slovenščine v šoli!“ Gospod Dežman bi bil svoj obširen govor lahko okrajšal s tem, da bi bil rekel: „slovenščine za nobeno ceno nočemo v srednje šole.“ Na to je meril ves njegov govor; mi pa moramo zagovarjati ravnopravnost našega národnega jezika ravno zato, ker ne maramo v Avstriji za tisto nemško kulturo iz Bismarkove države, ki se nam silovito vriva od več strani; mi hočemo v Avstriji ostati in obstati, in zato moramo skrbeti, da nas ne bode niti Bismark požrl niti pogoltnila Italija. Toraj dajmo vsaj to malo na oltar domovine, da se nam ne bode očitalo, da smo v središči slovenskega naroda skopi s tisto pripomočjo, katera je za pospeh šolskega književstva potrebna, in da se nam ne bo zmirom sramotno oponašalo: „Saj nimate knjig, da bi vaš jezik mogel v šolo priti!“ —

Iz poročila v „Novicah“ je znano, da je z večino glasov obveljal predlog deželnega odbora o podpori izdavanja slovenskih šolskih knjig.

Jugoslavensko slovstvo.

* *„Velebit“, zabavnik Hrvatske mladine* — se zove knjiga, ki jo meseca avgusta namerava izdati Hrvatska mladež društva „Velebit“ v Beču, bode obsegala 20 tiskanih pôl in za predplatnike stala samo 1 gold. Pozneje bode cena jej poskočila. Obsegal bode „Velebit“ pesmi, novele, humoreske, življenjepise, zgodovinske črtice itd. Predplačilo naj se pošlje do konca maja pod adreso društva Wien, V. Wehrgasse 1. Nadjati se je obilih naročnikov, ker to je prvi pot, da Hrvatska mladež s svojim delom stopi na javnost.

* *„Uspomena na senj“* je naslov narodni Tramblanki, ki jo je zložil Ivan Šah, učitelj v Zagrebu, in posvetil učiteljski „zadruzi“ za podporo učiteljskih sirot. Cena jej je 25 soldov. Zarad blagega namena naj bi čitalnice, ki v programu svojem imajo tudi plese, naročile si lepo narodno tramblanko.

Naši dopisi.

Iz Dunaja 1. marca. — V Dunajskih časnikih samih berete razpore med liberalno stranko, ki se cepí na demokratično liberalno in vladno liberalno; iz tega razcepa pa izvira tudi nasprotstvo zoper ministerstvo od stranke demokratično liberalne, ki danes le še bolj v žerjavici tli, mahoma pa utegne švigniti v plamen, po katerem ministerstvo ostane pogorelec. Časniki, ki so glasilo tej stranki, udarjajo najbolj po finančnem ministru; al podoba je, da po enem bijejo, čuti naj pa udarec še več druzih. Najbolj je liberalce te vrste razkačilo to, da ministerstvo ni hotelo štempelja za časnike odpraviti; al zmaga s 15 glasovi, in ta še s pomočjo druzih strančarjev, je prava Pyrhova zmaga, po kateri bi bilo v druzih državah ministerstvo kar brž samo odstopilo, — pri nas v Avstriji pa še kaj tacega nismo doživeli. To pa se povsod kaže, da celo politično gospodarstvo je tako, da se situacija vsaki dan presukniti utegne. Naš dragi „Vaterland“ pa vendar včasi kakošno reče, ki je bolj s trte zvita, kakor na faktični stan oprta. Ker ga tudi ustavoverni časnikarji in poslanci njihove vere najbolj beró, včasih s svojimi „novicami“ več škoduje kakor koristi. — Klub državopravne stranke, kateremu je grof Hohenwart prvomestnik, bo menda danes svoja dozdaj provizorna pravila konečno rešil v stanovitna, in ker je soba v zbornici poslancev, kjer je tudi ta klub se shajal, imela „ušesa“, to je, da so nepoklicani poslušali obravnave, zato se je klub preselil v „Hotel Austria“. — V sredo pride v zbornici poslancev prva verska predloga v razpravo, če se ne — odloží še ta dan. Grof Hohenwart, kakor vam je znano, je voljen v odbor za verske predloge. Iz ene undanjih sej tega odbora so ustavoverski časniki raznesli neki njegov govor o konkordatu po vsem napačno. Jaz sem v stanu, njegovo deklaracijo o tej zadevi Vam popolnoma resnično priobčiti; glasila se je tako-le: „Če tudi bi se mogel — kar pa ne morem — vstopiti na stališče, da konkordat pravno ne obstojí več, vendar bi ne mogel državnemu zboru pravice prisoditi, da bi o njem sklepal.“ Ker so si udje „verskega“ pododbora besedo dali, da njegove razprave ostanejo tajne, željno čakamo v zboru slišati govor njegov, ki bode gotovo jako tehten, kakor je vse, kar on govorí, ki nikoli ne govorí samo zato, da je — govoril, kakor imajo mnogi poslanci navado. Če „Slov. Narod“ iz obravnav državnopravnega kluba kako novico prinese, ne verjemite jej, dokler ni potrjena od druge strani, kajti bolezen „Narodova“ je kronična, — „lažimarazmus“ se imenuje, ki se ne dá več ozdraviti tudi s tistim „Revalesciere Du Barry“ ne, ki ga lahkovernim svojim bralcem ponuja skor vsak dan.

V Gorici 1. marcija. — Politično „staroslovensko“ društvo „Gorica“ je imelo 26. svečana svoj občni zbor. Med tem, ko „Soča“ tako hira, da če skliče občni zbor, zvestih njenih prijateljev pride tako malo, da zbor komaj sklepati more, je v zbor „Gorice“ prišlo 21 duhovnov, 84 pa županov in druzih veljavnih posestnikov iz vseh krajev naše dežele. No, to so vam „mežnarji“, kaj ne da? In tako odlični zbor sprejel je vse tri peticije do ministerstva enoglasno. — Tudi v Gorico je iz Ljubljanske „Narodove tiskarne“ prišla glasovita neverska brošura. Ko je nekdo očital društvu, da daje svojo pomoč takim škandalom, priskočil je — kakor „Glas“ pripoveduje — časnik „Soča“ Ljubljanski tiskarnici na pomoč, rekši: „narodna tiskarnica je obrtno podvzetje; kdor plača, tistemu se tiska, kar hoče.“ „Glas“ o takem zagovoru piše tako-le: „Kdor plača toraj, tistemu se tiska; kdor plača, za tistega se piše; kdor plača, za tistega se agituje; kdor plača, za tistega se laže, obrekuje. Plačilo tedaj je kolo, ki žene svobodomiselni mlin. Res, liberalec ne more jasnejše narisati svojega materijalističnega stališča, ko s tem, da reče: „kdor plača, ta me ima.“

Od Kope 1. marca. Ž. (Sad liberalnih lučnjakov.) Bival je v jeseni nekatere dni nek merjevček, kakor jim na kmetih pravimo, v M. vasi, ter pil in jedel, kar je ondotna uboga krčma premogla. Veliko je vedel zvečer pri kozarcu blesti in blebetati o „neue Forschungen der Wissenschaft“, ktero edino M. šola predava. Vedel je do pičice, od kod vetrovi prihajajo in kam jim je pot, potrese je poslednjega vzroka iz-

duhtal, daljavo vsake zvezde zmeril, vreme vsaj za mesec prerokovati znal, celo grom in strelo je imel popolnoma v oblasti, — sploh, slišal je travo rasti. Pri tem pa ga je posebno veselilo, da je mračnjaškim črnuhom (saj veste, kdo so to!) kako brco pritisnil, ker njih večina je še iz stare šole, iz katere so zgoli cepci in bedaki prihajali, ki niso drugega slišali, nego rožlanje peklenskih parkeljnov in petja nebeškega petelina, da še dan danes s temi blodnjami in marnjami ubogo priprosto ljudstvo sleparijo in peharijo! Ta tako učeni mladi merjevček je pa še več znal, kajti v liberalni šoli se je naučil prislovice: „Jej, pij, pa dobre volje bodi, če plačaš ali ne, zakaj to oboje je prekmečko; zato pa jaz, ki sem merjevček v gosposki suknjici, in bi kot iz liberalne M. šole tudi rad bil med „Plahtovci", ne bom nič plačal. — In res, zapustil je v revni krčmi nad 20 gold. dolgá in odrinil tje nekam v — deveto deželo. Sedaj uboga krčmarica za njim pisari, prosé za Božjo voljo krvavih krajcarjev, a ne vem povedati, če si je s svojo „Wissenschaft der Neuzeit" vže toliko prislužil, da bi se bil takih nadležnih kmečkih pisem odkrižal. Zato prijatelji! „Po njih sadu jih bote spoznali!"

Iz Suhora pri Metliki 1. marcija. — Suhorski fari je gosp. Feliks Hess, Metliški župan, ki jej je že večkrat veliko dobrega storil, v spomin 25letnega vladarstva Njegovega veličanstva cesarja Franc Jožefa daroval 40 gold. za naše novo šolsko poslopje. V imenu cele fare se mu očitno zahvalujem, ter rečem: Bog mu povrni stotero! Pač bi potrebovali za zidanje nove šole že mnogo dobrotnikov, kajti naša revna fara iz lastne moči ne bo premogla teh stroškov nositi, akoravno smo že od verskega zaklada veliko podporo dobili.

Martin Tomc, fajmošter.

Iz Kamnika 26. sveč. — Pri naši cenilni komisiji ni nobenega referenta in namesti njega daje finančni komisar Kauschegg razjasnila v cenilnih zadevah. Ali je pač on kos temu opravilu? — vsaj to se nam je povedalo, da on je bil voditelj gosp. marquisu Gozzani-u in gosp. Rusu psi računstvu tako silno visocih tarif, da jih je c. kr. deležna komisija skor za 4 gold. znižati morala, in vendar se nam še zdaj ne dozdeva primerna dejanskim razmeram. Zato je menda to le šala bila, če se je nekomu reklo, da mora sam komisijske stroške plačati, ako brez vzroka (unbegründet) reklamira; vsaj ne moremo verjeti, da bi kdo, ki je le enkrat postavo v rokah imel, v resnici kaj tacega misliti mogel. Kdor ima kakošno zemljišče, od katerega davek plačuje, ima tudi pravico pritožbe brezplačne. Zato bilo bi svetovati menda tudi pri vas v Ljubljani na Poljanah znanemu „spassvogel-nu", naj bi v tako resnih zadevah burk ne bril! „Spassvogel hin, Spassvogel her", — davki niso špas!

Iz Notranjskega 27. sveč.*) — Tù pri nas gosp. cenilni referent v Postojni pa rad postreže vsacemu, kdor o cenilnih zadevah kaj popraša, pa tudi na mapi pokaže, kje so dotični razredi vsake dobrote postavljeni, in kje so izgledni kosi. Nismo čuli tukaj nobene pritožbe enake vrste dosedaj, kakor jih „Novice" iz Ljubljanske okolice objavljajo.**)

Iz Ljubljane. (*Iz seje odborove družbe kmetijske*), ki je bila pod predsedstvom barona dr. Wurzbacha 1. dne t. m., naznanjamo sledeče. Dr. Jan. Bleiweis bere najpred pismo, v katerem se minister kmetijstva družbi toplo zahvaljuje za poslane na Kranjskem navadne pluge v zbirko zgodovinsko. Pismo se radostno na znanje vzame in po predlogu odbornika Šolmajerja zahvalno pismo sklene za dr. Papeža, ki je našo domačo plužno vprego naslikal. — Od ministerstva družbi poslana dr. Röslerjeva brošurica o trtni uši (phyloxera vastatrix) se razdeli med podružnice, kjer vino raste, in pa dá tudi vinski šoli na Slapu. Pri tej priliki nasvetuje odbornik vitez Gutmansthal, naj odbor pozveduje, ali se ni lani nikjer pokazala kužna trtna bolezen (oidium Tukeri)? — Knjižica Trientelnova „o gozdni stelji", od katere je ministerstvo kmetijstva družbi poslalo 300 nemških iztisov za razdelitev, je tako poučna tudi za naše kraje, da je odbor sklenil napraviti posnetek iz nje in ga prestaviti v slovenski jezik, ako sl. ministerstvo dovoli v ta namen 60 gold. podpore. — Domoljubna ponudba gosp. tehnika Zmrzlikarja v Gradcu, da hoče spisati brošurico o hmeljoreji, če družba misli, da ima pridelovanje hmelja kako prihodnost v Kranjski deželi, se ni sprejela in sicer zato ne, ker na Dolenskem, kjer je posebno ugoden kraj za hmelj, so po poročilih gosp. Vičelna, dr. Orla, viteza Gutmansthala, Šolmajerja, prejšnja in zadnja leta na nekaterih krajih narejane skušnje brez vspeha in koristi ostale. — Vsled poročila gosp. župnika Grudna v Belicerkvi, ki ga je odbornik Vičel iz lastnega prepričanja popolnoma potrdil, se je gospodarju Gašparju Dežmanu iz Sela za lično, 85 sežnjev dolgo in primerno široko živo glogovo mejo podelilo pohvalno pismo in 20 gold. premije. — Poročilo Goriške in Isterske družbe kmetijske o tem, kje se zdravo seme svilnih črvičev dobí, je bilo na znanje vzeto, konečni sklep pa o subvenciji za svilorejo je bil prepuščen subvencijskemu odboru. — Naročilo gosp. učitelja Saje-ta o drevji in semenu je bilo administratorju družbinega vrta g. Šolmajerju izročeno, isto tako tudi prošnja podružnice Kočevske. — Gosp. Šolmajer poroča o preiskavi nekega gospodarja na Gorenskem, ki je lani nekoliko Belanskih goved, ki jih je družba prodala, kupil, pa nekatera spet prodal. Da s tem, ako kdo kupi goveda, ki se za polovico one cene prodajajo, kakor jih je družba kupila, pa jih iz dežele naše prodá ali pa mesarju domá, se nikakor ne doseže cilj in konec državne subvencije, zato naj nihče kaj tacega ne storí, kar mu pozneje prizadene velike sitnosti. Boljo živino iz druzih dežel ravno zato družba kmetijska naša kupuje v deželo, da se domače naše pleme boljša, zato mora tudi za pleme ostati. — Gospodje Janežič Emil, grajsćak v spodnji Preravi, Klinc Jožef, župan v Gorenjem Polji, Lušin Janez, župan v Št. Jerneji, Hruša Jožef, kontrolor c. kr. dvornega kobilstva v Prestranku, dr. Maršal v Trebnem, Valoh Jakob, posestnik v Hrušici, in Zagorc Jožef v Šent Jerneji so bili za ude družbe kmetijske sprejeti.

— Ministerstvo kupčijstva je potrdilo novo volitev gosp. V. C. Zupana za predsednika in gosp. J. N. Horaka za podpredsednika kupčijske in obrtnijske zbornice.

— (*Iz seje deželnega odbora 27. febr.*) Sklep občin Cirknik in Št. Rupert za zedinjenje v eno občino se je v porazumljenji s c. k. deželno vlado potrdil. — Pritožba občine Ž. v Ljubljanskem okraji zoper postopanje rubežnih organov 30. januarija t. l. pri kmetu J. J. iz vasí Kl., kateremu so zaradi 9 gld. občinskega davka, ki ga ni bil on dolžan plačati, zarubili in odgnali brejo kravo, da-si tudi je bilo dosti druge živine v hlevu na izbiro, ter je krava potem zavrgla, se je izročila c. kr. okrajnemu glavarstvu v preiskavo, ob enem pa tudi deželna vlada naprosila, naj čuje nad postopanjem rubežnih gosposkinih ljudí, da te službe ne

*) Na pust spominjati se zdaj, bilo bi vendar „post festum". Prosimo drugi pot.

**) Kakor slišimo, se zdaj tudi tukaj postreže ljudém. Vred.

opravljajo taki, ki za tako opravilo niso pripravni ali premalo podučeni, ker tudi sila mora svoje meje imeti.

— (*V arheologični kongres (zbor) v Kievu na Ruskem*), ki se pod predsedstvom Njegove carske visokosti vélikega kneza Konstantina Nikolajevića $^{2}/_{14}$. avgusta t. l. začne in 23. avg./4. sept. končá, je povabljen tudi dr. Jan. Bleiweis. Oficijelni jezik kongresa je ruski, vendar se učenjaki tuji in pa Slovani drugi morejo poslužiti svojega jezika.

— (*Preskušnje učenk na tukajšnji porodoslovni šoli*) so bile pretekli teden po končanem šolskem polletji, ki je predpisano za babice s slovenskim učnim jezikom. Izprašanih je bilo 7 Hrvatic, 6 pa Kranjic, med katerimi jih je 10 preskušjo prav dobro in dobro prestalo. Poleg profesorja dr. Valente sta izpraševala vodja te šole in vladni svetovalec dr. vitez Stöckel in pa dr. K. Bleiweis, primarij deželne bolnišnice. — Zdaj se začne drugo polletje za babice z nemškim učnim jezikom. Hrvatíc zmirom zahaja precejšno število v Ljubljano deloma za to, ker je šola na dobrem glasu, deloma zato, ker je slovenski jezik tako soroden hrvaškemu, da se Hrvatice tukaj skoro tako, kakor v maternem jeziku zamorejo izučiti babištva.

— (*Iz oporoke gosp. Adreja Vitenca*), znanega glasovirarja v Ljubljani, ki je, 72 let star, 24. svečana umrl, kaj gotovega zvedeti, bo mikalo marsikoga naših bralcev, posebno pa Št. Viščane poleg Ljubljane. Marljivi, v svoji obrtniji izvedeni mož, ki je zeló varčno živel, zapustil je lepo premoženje, večidel v obligacijah in akcijah, v znesku po kurzu računjenih, s 76.827 gld., vrh tega pa tudi 14 glasovirov (klavirjev), s katerimi je kupčeval, ki so tudi nad 2000 gold. vredni. Zanimiva je Vitenčeva oporoka posebno v tem, da je poleg 6 otrók svojih ranjcih bratov kot 7. dediča svojega premoženja postavil **šolo** v Št. Vidu, ki je njegov rojstni kraj bil. Vsacemu dediču je zapustil obligacijo po 1000 gold. in šolskemu zakladu Št. Viškemu tudi 1000 gold., katerih obresti se imajo za učitelja porabiti. Kedar gori omenjeni otroci njegovih bratov pomrjó, ostane pa vse premoženje lastnina Št. Viške šole, od katerega se pa le obresti smejo rabiti, kapital mora ostati za večne čase. Posebno naj se po volji njegovi skrbí za dobro plačo učiteljem; za nemški jezik naj se tudi en učitelj posebej nastavi, ki mora biti pošten mož, pa otroke tudi podučevati v poljedelstvu in gozdarstvu. Višemu šolskemu vodstvu St. Viške fare zato naroča, naj si prizadeva, da se oporoka njegova kmalu izvrší. „Za Dravlje in Glince — pravi — bila bi ljudska šola z enim razredom potrebna; kedar Dravljani in Glinčani do tega pridejo, da si naredé šolo, imajo oni na obresti mojega kapitala tudi nekoliko pravice; pri podružnicah bi učitelj tudi že mogel biti mežnar.“ Zakladu čitalnice Ljubljanske in filharmoničnega društva je volil po 100 gold. Grobni napis slovenski si je v oporoki sam napravil tako le: „Prebivališče Andreja Vitenca, kateri je po mnogih težavah tega življenja 24. febr. 1874 umrl, rojen 15. nov. 1802.“ Počivati je hotel zraven svoje žene, ki je že pred njim umrla, in katero je tudi v Št. Vidu pokopati dal. Njegov rojstni kraj mu je bil čez vse, in o tem lep izgled drugim. — Gosp. notar dr. Zupanec bo gotovo skrbel, da se volja ranjcega v vsem natanko spolne.

— Po vseh vogalih mesta je nabit in v „Laib. Ztg.“ oklican razglas, po katerem c. k. deželna vlada prepoveduje nabiranje podpisov na resolucijo, ki jo je sklenilo politično katoliško društvo v Ljubljani o verskih predlogah, ki so državnemu zboru predložena v obravnavo. Prepoved se opira na §§. 7. in 11. ces. ukaza od 20. aprila l. 1854., po katerem nabiranje podpisov spada pod kazen. — Veliko senzacijo je naredila ta prepoved, in to iz različnih obzirov. Razglas vladni je zagledal beli dan samo v nemškem jeziku; po takem bi se utegnilo misliti, da ni namenjen našim ljudem, ki ne umejo tujega jezika. Al kdor bi tako mislil, motil bi se hudo; §§. 7. in 11. omenjenega ukaza od leta 1854 ne bi delala razločka: ali umeš nemški ali ne, zapadel bi kazni; zato naj podpisov nihče ne nabira, da ne zapade kazni. Od druge strani pa so sami liberalci „vom reinsten Wasser“ nevoljni, da vlada danes, ko se Avstrija proklamuje za obljubljeno deželo, „wo die Freiheit wie Milch und Honig fließt“, nazaj sega v ukaz (ne postavo) iz časov Bachovega absolutizma! Ko bi državnemu zboru predloženi načrti že postave bile, zahtevalo bi spoštovanje postav, da se dejanski upor ne dela zoper nje; al zdaj so le še načrti, ki jih državni zbor sprejme ali ne sprejme in Njegovo Veličanstvo potrdi ali ne potrdi, in vendar, ko je še vse negotovo, se sl. vlada že bojí podpisov! Pa še več. Načrti verskih postav niso toliko emanacija ministerska, kakor sad onega današnjega liberalizma, ki se iz Pruskega sili v našo Avstrijo. In ko bi tega liberalnega tiščanja ne bilo in bi bila drugačna večina v državnem zboru, še bi Mühlfeld v grobu ne imel veselja, da državni zbor obravnava njegove ideje. In konečno: ko bi pa podpisi bili za obveljavo teh načrtov, ali bi nabiranje podpisov tudi bilo prepovedano? „Ja, Bauer, das ist was anderes“ — nam je rekel nek srednje-liberalen mož. V vsem tedaj konstatira ta prepoved to, da ne bi bila Dunaju dobro došla novica, ako bi se bilo slišalo, da Kranjska dežela v veliki večini hoče dati cesarju, kar je cesarjevega, a tudi cerkvi, kar je cerkvenega. Skrajni čas bi bil tedaj, da pri tej priliki, ko pridejo verske postave v obravnavo državnemu zboru, kdo naših ondi vpraša: kako dolgo bode še veljal ukaz, ki bode 20. dan prihodnjega meseca aprila že obhajal svojo 20letnico?

— (*Ženski polom v Ljubljani pred sodnijo.*) 25. februarija se je pričela in v 3 dneh končala pred deželno sodnijo konečna obravnava, kakoršne še ni bilo v Ljubljani. Zatoženki, priče in poškodovani, — vse to je skoro brez izjemka ženskega spôla in — kar dela pravdo še bolj zanimivo — iz tako imenovanih „boljših in omikanih“ krogov. Prva zatoženka, sopruga trgovca z lesom, Reza Aristoteles, se je imela pred sodnijo, kateri predsednik je bil dež. sodije svetnik g. Rome, zagovarjati zavoljo goljufivih dolgov, ki jih je naredila čez 34.000 gold., da-si je imela komaj le 300 gold. premoženja. Zagovornika si je poklicala iz Gradca in sicer kot zagovornika večih hudodelnikov znanega dr. Kozjeka. — Druga zatoženka je bila neka Ana Riesner, po domače „Rižnarca“, znana denarna mešatarica v Ljubljani, ki je Aristotelovki pomagala ljudí oslepariti za 11.000 gold.; zagovarjal jo je dr. Rudolf. — Reza Aristoteles, 48 let stara Nemka, v Minihovem na Bavarskem rojena, je začela malo po malem; samo 100 gold. je bil prvi znesek, katerega je za mesec dni vzela na posodo in plačala za ta kratek čas 5 gold. obresti, ravno toliko pa Rižnarci za posredovanje. Ko preteče mesec, pa ni imela denarja, da bi vrnila posojilo ali plačala še za mesec obresti, naredila je kar brž nov dolg 100 gold. pod enakimi pogoji in podaljšala prvo menjico. To je šlo tako naprej; ker je dajala velike obresti in dobro mešetarino ter pravila, da na posodo vzeti denar rabi njen mož za kupčijo z lesom, katera jej še veče obresti nese, jej od konca ni bilo težko novcev dobivati na posodo. A obresti, ki so z mešetarino vred znašale do 12 gold. od 100 na mesec dni, požirale so čedalje več denarja in tako je morala Aristotelovka stopiti v zvezo z vsemi znanimi mešetaricami, izmed katerih so jej Antonija Izatiška, Flora

pl. Gariboldi, Komelli in Rižnarca največe zneske preskrbovale. — Vendar čez dve leti postanejo „gospé“, ki so na ta način skrivaj z denarjem tržile, nezaupljive, na menjice gospé Aristotelovke se je težko denar dobival in pretila je poguba. V tej stiski jame Aristotelovka po nasvetu Rižnarce in z njeno pomočjo menjice ponarejati, to je, podpisavati imena drugih oseb, ki za to niso nič vedele. Se vé, da je morala ta goljufija kmalu na dan priti in prišla je, ko je glavna mešetarica Izatiška nagle smrti umrla in njena zapuščina prišla v konkurs. Ko ste goljufici Aristotelovka in Rižnarca videli, da ni več pomočí, prikrivati sleparstvo, hočete v vodo skočiti, najprej v Savo, katera se jima je menda premrzla zdela, potem pa v Blejsko jezero, ki pa jima je morebiti pregloboko bilo. Zato ste si premislili. Zdajci pa so začele ponarejene menjice na dan prihajati in nekaj jih je zamenila sama za prave lastne, nekaj pa jih je obljubil gosp. Aristoteles poplačati. Tudi sodniji se naznani ta goljufija, in ona dá zapreti goljufici. — Preiskava je še le spravila na dan vse sleparsko početje in h konečni obravnavi je bilo povabljenih 23 poškodovanih prič, med temi 21 ženskih. Obravnava bila je jako drastična slika Ljubljanskih socijalnih razmer, kajti gospé iz „boljših krogov“ so pripovedovale, kako so se dale zapeljati po velikih obrestih (60 do 120 procentov na leto), da so izročile svoj denar tej ženski, deloma neposredno, deloma po mešetaricah. Nekatere teh „gospej“ tržujejo že več let z denarjem in jemljó enake obresti, Aristotelovka sama je sodniji povedala, da je neki gospej Pascali v kratkem času od posojenih 1300 gold. plačala 1800 gold. obresti in mešetarici čez 900 gold. Takih „usmiljenih“ gospá bilo je mnogo, ki so na ta način iskale postranskega zaslužka; vse pa niso znane, ker so se nekatere sramovale. Vmes je pa tudi nekaj revic, dekel, samic itd., ki so prišle ob ves svoj krvavo zasluženi denar. Iz tega se vidi, da je Aristotelovka jemala denar, kjer ga je dobila; vendar pa ni imela od vsega tega veliko, ker je potrosila vse za obresti, mešetarino in loterijo. Izid obravnave, pri kateri je bilo jako veliko občinstva, med njim lepo število tako imenovanih pijavk ali oderuhov, je bil ta, da ste bili ženski krivi spoznani hudodelstva goljufije in obsojeni vsaka na dve leti težke ječe, ktero ste tudi koj nastopili. Zagovornik Aristotelovke, dr. Kozjek se je zgovorno potezal za svojo varvanko, pa tudi ni si mogel kaj, da ne bi bil celó pri tem čisto nepolitičnem slučaju pokazal nemškega liberalstva, zato je vsekal parkrat po strani po duhovščini, se ve da „nie ohne dieses“. Dr. Rudolfu se ni poljubilo veliko govoriti. — Tako je tudi v Ljubljani denarni polom zahteval svojo žrtev. Upajmo, da bo vtisk te pravde blagonosen za naše mesto in tiste „kroge“, ki so po ti dogodbi bili postavljeni na luč, katere so se tako zeló ogibali. Svet pa pozná tiste „usmiljene sestre“ in se jih bo vedel ogibati na svojo korist. Le eno vprašanje naj nam bode konečno še dovoljeno: ali bi bili doživeli ta škandal, ko bi ne bil „liberalizem“ odpravil postave, da se tak kaznuje, ki prevelike obresti (činže) od posojila svojega zahteva in ljudi odera? Ali bi bili ti ženski zabredli v ječo? ali bi bile omenjene reve zgubile svoj krvavo zasluženi denar, ko bi postava od odertije (Wucher) še veljala, kakor je veljalo nedavnega časa? Dandanes sme vsak ljudi oderati, kakor mu drago in od 100 gld. zahtevati na mesec 5, 10 ali 50 gold. procentov. Živela odertija — pod krilom postave! To je morala iz današnje obravnave. Pa še nismo pri kraji.

— (*Mestni magistrat*) naznanja, da zapisnik volilcev za letošnjo volitev mestnih odbornikov v mestni pisarnici do 20. dne t. m. za splošni pregled odprt leží. Vsak za volitev opravičeni mestjan ima pravico pritožiti se zoper ta zapisnik, ako meni, da je kdo vpisan, ki nima volilne pravice, ali kdo izpuščen, ki ima pravico, ali ni v pravi volilni razred vvrsten. Ta reklamacija mora pa zadnji čas do 20. dne t. m. magistratu ustmeno ali pismeno predložena biti, sicer pozneje ne veljá. — Naj tedaj vsak, ki ima volilno pravico, pa le količkaj misli, da morebiti ni prav vpisan v vrsto volilcev, se za trenutek potrudi na magistrat, pa pogleda zapisnik.

— Danes popoldne imate v čitalnični dvorani dve „Matici“ občni zbor: „Matica slovenska“ ob 3. uri popoldne, „Matica glasbena“ pa ob 7. uri. „Matica glasbena“ končá zborovanje svoje z večerno zabavo v čitalnični restavraciji.

— (*Le tako naprej!*) Iz Kranja slišimo, da na ondašnji gimnaziji delajo na to, da bi dijaki v delavnikih celó nikoli k maši ne šli! No, se ve da, če marsikak učitelj tudi v nedeljo ne vidi cerkve, zakaj bi učenci v delavnikih hodili k maši?!

— (*Čitalnica napravi „besedo“*) prihodnjo nedeljo zvečer ob 7. uri. Program obeta jako prijeten večer. Ta-le je: 1. Winter — „Slavjanska domovina“, poje moški zbor. 2. a) Kamilo Mašek — „Zvezdi“ in b) Fleišman — „Pod oknom“, pesmi za sopran, poje gospodičina Namrè. 3. Beethoven — Trio za glasovir, gosle in violončel, igrajo gospodičina Melanija Hohnova in gospoda Šantel in J. J. 4. Kamilo Mašek — „Pri zibelki“, čveterospev. 5. Fr. List — Po motivih opere „Freischütz“, igra na glasoviru gospodičina Melanija Hohnova. 6. Benj. Ipavic — „Popotnica“, poje moški zbor. 7. „Nič otrok“, vesela igra v 1 dejanji od J. Rosen-a. — Začetek ob 7. uri zvečer.

— (*V slovenskem gledišči*) se je preteklo nedeljo kazala Weilenova drama „Edda“ in sicer prav dobro in v dovolj polni hiši. Med igralci in igralkami omenimo gg. Schmidta, Nollija, Kocelja, gospé Tomanove in gospodičine Podkrajšekove. Pristavimo še, da se nam je boj v konečnem prizoru zadnjega dela, ko Frizijani napadejo vojake Karpezanove, malo preveč „kranjski“ zdel; mi našim fantom tako verjamemo, da imajo „korajžo“, ni treba na odru je tako kazati, da se v tragićnem prizoru občinstvo smeje. — V soboto 7. dne t. m. se bodo predstavljale tri nove igre: „Osem dni pameten“, šaloigra v 1 dejanji, „Marcel“, drama v 1 dejanji in „Na deželi“, burka v 1 dejanji. Zamiva bo toraj predstava dosti in tudi različnost v igrah, da se vstreže različnemu okusu občinstva.

— (*Poberki iz časnikov.*) „Tagblatt“ kliče po policiji! Procesije, ki jih za odvrnenje kužnih bolezen, katere že več časa razsajajo v Ljubljani in po celi deželi, kakoršnih najstareji ljudje ne pomnijo, napravlja pobožni narod naš, so mu strašen trn v pêti, zato kričí: „neumni ljudje se prehladijo pri procesijah in zbolijo še le zavoljo njih; prepovejte jih!“ Ta klic je gotovo spet na gosp. kneza Metternicha obrnjen, ki je prepovedal znano nabiranje podpisov. Ko bi „Tagblattovci“ res skrb imeli za zdravje našega ljudstva, no — rekli bi — prav imate, da ljudí opominjate, da se ne prehladijo; al vsaj je „Tagblattovcem“ toliko mar za zdravje ljudstva, kakor za lanski sneg, njim so le procesije trn v pêti; strašno jih namreč jezí to, da je še tako veliko pobožnega naroda v Ljubljani. Ko bi „Tagblattu“ res bilo zdravje Ljubljančanov pri srcu, moral bi bil že o pustu oglasiti se, ko so plesalci in plesalke peš in v vozovih dirjali ne strelišče in druga plesišča. Al takrat ni videl zdravja Ljubljančanov, kajti ni opominjal ljudí, naj ne hodijo na ples, marveč jih je še vabil — na prehlajenje.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. — Presvitli cesar je v petek ob 5½ zjutraj prišel iz Ruskega nazaj, sprejet na kolodvoru od cesarjeviča Rudolfa in ministrov. Že dopoldne je imel ministerstva predsednik knez Auersperg audienco pri cesarju.

— 1. dan t. m. je miniterstva predsednik 9 kolovodjev ustavoverne stranke v zbornici poslancev poklical k sebi v pogovor, katerega so se udeležili tudi ministri Lasser, Glaser, Strehmayr in Unger. Vladno poročilo o tej konferenciji piše, da je šlo zato, kako naj se mnogovrstne predloge, ki jih ima zbornica polancev pred seboj, obravnavajo, da ob pravem času pridejo poredoma na vrsto. Vladno poročilo hvali, kako lepo soglasno se je rešilo to vprašanje. Pred Veliko nočjo bode za malo časa prestalo zborovanje, dalje časa pa aprila meseca, ko se skličete delagaciji. Deželni zbori se utegnejo sklicati 15. septembra, državni zbor pa spet 15. oktobra. — Tako piše vladno poročilo, — kaj druzega in menda bolj važnega — se je obravnavalo v tej konferenciji, tega ne pové poročilo; poslednji list „Sonn- u. Montagzeit.“ pa pravi, da zvezda Auerspergovega ministerstva v zaton gre in da po takem v tej konferencji je utegnila najvažnejša točka razgovorov ta biti, kako bi bilo mogoče potolažiti tisto ustavoversko, nepokojno stranko v zbornici poslancev, kateri je sedanje ministerstvo premalo liberalno.

— Danes ima razprava se začeti o prvi vladni predlogi verskih postav, namreč vredba vnanjih pravnih razmer cerkve. Al, kakor se sliši, se utegne vendar še odložiti za prihodnjo sejo. Kot govorniki za to postavo so se dali že vpisati: dr. Schaffer, Göllerich, dr. Dürnberger, Fux Sues, dr. Dittes itd. — Zoper bodo govorili grof Hohenwart, Greuter, Weis-Starkenfels, Karlon, Lienbacher, dr. Pražak, Pavlinović, dr. Graf, baron Giovanelli, dr. Smolka, knez Czartoryski in še veliko druzih. To bode interesanten parlamentaren boj, — se ve, da večina tega zbora, ki ne zastopa večine naroda Austrijskega, bode vkljub vsem nasprotnim govorom glasovala za to postavo. Napreden klub je, kakor „Morgenpost“ piše, v tej zadevi razcepljen v 2 kampa: eni nočejo predaleč iti, da se vsaj kaj malega doseže, ker so slišali, da je cesar odločen nasprotnik posilnega brezcerkvenega zakona, — drugi pa hočejo s korenino vse izruvati, kar je še katoliško-cerkvenega, in pravice starokatolikov dognati. — Za božjo voljo: revščina po vseh kotih, nevarnost zarad tatvin in ropanja čedalje veča, in sto druzih potreb in nadlog je dandanes povsod, katere bi moral državni zastop v rešitev Avstrije v obravnavo vzeti, — al on vsega tega ne vidi in za vse to nemara, le naskok na vero mu je v glavi!

Iz Štajarskega. — „Slov. Gosp.“ se piše iz Gradca, da v državno založnico nič kaj ne silijo ljudje. Naši kričači v Gradci so morda mislili, da bode že prvi dan vse mrgolelo ubogih obrtnikov v njihovi založniški uradniji, a jako so se motili. Na „fašenk“ niti živa duša ni prišla prosit posojila iz državne posojilnice. Gospá „Tagespošta“ s tem nikakor ni zadovoljna, ker to novico nekako klavrno naznanja in s tem kaže, da bi privrženci njene stranke najrajši imeli, ako bi državna posojilnica imela dan za dnevom na stotine prosilcev, „soll der liberale Zweck nicht verfehlt werden“. — V Celji so naredili novo šolo iz nekdanje grofije. 19. svečana so jo slovesno odprli. Velikansko poslopje je — za 3 razredne meščanske šole, za 5 razredov ljudske šole fantovske in 4 razrede dekliške; šola stane blizo 60.000 gold. — Kozé tudi v Mariboru in okolici hudo razsajajo ne le po bolnicah, marveč tudi po mnozih hišah tako, da so nekatere že zaprte.

Česko. Iz Prage. 1. dne t. m. je imelo političnokatoliško društvo veliki zbor, v katerem so se obravnavale vladne predlogeverskih postav; misel vseh zbranih odličnih rodoljubov je šla na to, da o verskih zadevah ima tudi cerkev vprašana biti, in da cerkvene postave se ne predelujejo niti v smislu Francoske revolucije, niti Bismarkovih nakán ali poganskih liberalcev; razdraženosti je v Avstriji že tako dovolj; naj se je po verskih prenaredbah ne napravlja še več. Govorili so v tem smislu prof. Bauer, knez Lobkovic, grof Leon Thun, prof. Borovy in še drugi.

Ogersko. — Iz Buda-Pešta 2. marca. — Včeraj je bil ministerstva predsednik Szlavy dve celi uri pri cesarju na Dunaji; poročal mu je ostanji Ogerskih zadev, ki so jako mršave, in rekel, da ministerstvo hoče odstopiti. Ker pa Njegovo Veličanstvo še ta teden pride v Buda-Pešt in ondi ostane 14 dni, zato si je cesar pridržal, svoj sklep takrat naznaniti ministerstvu. Ne zna se, kdo bo hotel na svoje rame vzeti breme sestavljati novo ministerstvo. Tako je — pravi „Obzor“ — „metež tamo i amo“, — takraj in unkraj Liteve. Velikanske so zapreke na obeh straneh Litave — znamenja so očividna težke bolezni, ki se je vjedla prav v kosti dvalizma. Na obeh straneh (v Avstriji in Ogerski) se zdaj ob enem razdira sam po sebi oni umetni stroj, ki bi ga nikdar ne bilo, ako ne bi bil Schmerling ga vkrivil z nesrečnim svojim: „wir können warten.“ No, čakali smo, in kaj smo dočakali?!

Španско. — Najnovejše novice poročajo o veliki zmadi Karlovcev in vsa severna republikanska armada pod poveljstvom Morines-a je popolnoma potolčena, strašno velika zguba jo je zadela. Generala Serrano in Topete sta se na bojišče podala, da z lastnimi očmi vidita nesrečo republikanske armade.

Iz Vipave. (Poziv k izrednemu obč. zboru Vipavskega „Sokola“) 8. marca t. l. v čitalnični dvorani ob 3. popoldne. Dnevni red: 1) Odborniki položijo svoje mandate; 2) blagajnik predlaga sklep računa; družabniki, ki do tega občnega zbora zaostalih mesečnin ne urajtajo, se iz društva izbrišejo; 3) tajnik poroča o odborovem delovanji; 4) razgovor o pogojnem prepuščenju gledišnega odra in oprave; 5) predlog posamesnih udov.

Odbor.

Žitna cena

v Ljubljani 28. februarija 1874.

Vagán v novem denarji: pšenice domače 7 fl. 20. — banaške 8 fl. 6. — turšice 5 fl. —. — soršice 4 fl. 20. — rží 4 fl. 80. — ječmena 3 fl. 90. — prosa 3 fl. —. — ajde 4 fl. 80. — ovsa 2 fl. —. — Krompir 3 fl. —.

Kursi na Dunaji 2. marca.

5% metaliki 69 fl. 10 kr.	Ažijo srebra 105 fl. — kr.
Narodno posojilo 74 fl. 40 kr.	Napoleondori 8 fl. 92 kr.

Loterijne srečke:

v Trstu	28. febr. 1874:	13 78. 41. 8. 81.
v Lincu		50. 32. 45. 31. 70.

Prihodnje srečkanje v Trstu 14. marca.

Odgovorni vrednik: Alojzi Majer. — Založnik: Jožef Blaznikovi dedici v Ljubljani.